

Asia: 1689/03.01.01/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetukseksi lausuntomenettelystä tiedonhallinnan muutosta koskevissa asioissa

1 § Valtiovarainministeriön lausuntoa edellyttävä tiedonhallinnan muutos

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Ks. yleiset kommentit asetusluonnoksesta.

Miten ymmärrettävänä pidätte tiedonhallinnan muutoksen määrittelyä?

Koska tiedonhallintamallit tullaan pääsääntöisesti laatimaan vuoden 2020 aikana ja tämän jälkeen niihin päästään kohdistamaan muutosvaikutustenarviointeja, on tiedonhallinnan muutoksen täsmällisyyttä käytännössä nyt vaikea arvioida tarkalla tasolla.

Mihin kaipaisitte lisäselvyyttä esimerkiksi ohjeiden muodossa?

-

2 § Lausuntopyyntö ja sen sisältö

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

-

3 § Lausuntopyynnön ajankohta

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Ehdotus sitoa lausuntomenettely osaksi nykyistä toiminnan ja talouden suunnittelun sykliä on luonteva.

Millaisia edellytyksiä virastollanne on toimittaa tiedot pykälässä esitettyjen kolmen vaihtoehdon mukaisesti? Voitte vastauksessanne tarkastella asiaa sekä aikataulun että toimintatapamuutosten näkökulmasta.

Oikeusrekisterikeskus huomauttaa, että lausuntomenettely liittyy käytännössä usein investointeihin tarvittavan rahoituksen myöntämiseen. Yleisen rahoitustilanteen tiukennuttua viime vuosina käytävissä ei useinkaan ole resursseja tarvittavaan tarkentavaan suunnittelutyöhön, erityisesti toiminnan kehittämiseksi tarvittaviin tietoteknisiin ratkaisuihin liittyen, ennen lausuntokäytännön sekä sitä usein seuraavan rahoituspäätöksen valmistumista. Tämä tulisi ottaa huomioon lausuntomenettelyssä siten, että esimerkiksi toiminnan muutokseen liittyvät toteutukset (esim. yhteentoimivuuden vaatimukset) voidaan suunnitella ja siten arvioida nykyistä merkittävästi myöhäisemmässä vaiheessa.

Kuinka selkeänä pidätte pykälän momenttia kaksi, jossa kuvataan velvollisuutta pyytää lausuntoa uudelleen, kun lausunnon kohde on olennaisesti muuttunut?

Pykälän momentista kaksi ei selviä yksiselitteisesti, mitä lausunnon kohteen olennaisella muutoksella tarkoitetaan, joten tämä jättää tulkinnan varaa tiedonhallintayksiköille.

4 § Lausuntoa varten pyydettävä lisäselvitys

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

-

5 § Selvitys toimenpiteistä

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

-

Muutoksen taloudelliset vaikutukset

Miten arvioitte taloudellisten vaikutusten arvioinnin tietosisältöä suhteessa olemassa oleviin viraston tai hallinnonalan hankesuunnittelun toimintamalleihin?

Ks. yleiset kommentit asetusluonnoksesta.

Haluatteko esittää muutoksia taloudellisten vaikutusten arvioinnin tietosisältöön?

Oikeusrekisterikeskus toimii oikeushallinnon tietojärjestelmien hankintayksikkönä ja se vastaa oikeushallinnon tietojärjestelmien kehittämisestä. Oikeusrekisterikeskuksen arvion mukaan yhden lausuntokierroksen valmisteluun sitoutuu eri toimijoiden työpanosta yhteensä noin yhden henkilötyökuukauden verran. Lausuntopyyntöjen määrän kasvaessa tällä on myös talouteen ja resursseihin liittyvää vaikutusta.

Muutoksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on syytä huomioida, että osa muutoksen toteutukseen liittyvistä kustannuksista on kiinteitä ja helpommin arvioitavissa olevia ja osa taas sellaisia, että ne toteutuvat osana markkinoilla kilpailutettavaa kokonaisuutta.

Muuta huomioitavaa

Miten monta lausuntokohdetta tai -pyyntöä arvioitte ajoittuvan TAE 2021 -valmistelun yhteyteen? Mitä ne olisivat?

Oikeusrekisterikeskus tulee arvionsa mukaan toteuttamaan vuositasolla kahdesta viiteen tietojärjestelmien kehitysprojektia oikeushallinnon asiakasyksiköilleen (oikeushallinnon tiedonhallintayksiköt), joista lausunto tulisi jatkossa laatia. Virastolla ei itsellä ole tällä hetkellä tiedossa lausuntoa edellyttävää kehityskohdetta TAE 2021 kaudelle.

Mitä toiminnallisia muutoksia lausuntomenettelyn pääasiallinen toteutus JTS- ja TAE-prosessien yhteydessä virastossanne aiheuttaa? Esimerkiksi muutokset hanke- ja projektihallinnan ohjeisiin sekä toiminnan ja talouden suunnitteluohjeisiin.

-

Yleiset kommentit asetusluonnoksesta

Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan on hyvä, että muutosten arviointi kohdistuu toiminnan ja prosessien muutokseen (tietovirrat, tietoturva, yhteentoimivuus), eikä niinkään vain yksittäiseen tietojärjestelmähankintaan. Muutosten vaikutusten arviointi nykyistä aiemmin on kannatettavaa esimerkiksi yhteentoimivuuden varmistamiseksi sekä sen vuoksi, että lausunnossa esiin nousevat seikat on mahdollista ottaa huomioon hyvissä ajoin hankinnan kohteen määrittelyssä.

Oikeusrekisterikeskus kuitenkin huomauttaa, että nykyisen kaltainen malli ohjaa arvioimaan ja suunnittelemaan projektista ennalta sellaisia seikkoja, joiden luonteva arviointiajankohta olisi vasta toteutusprojektin alkuvaiheessa tai projektin aikana. Niin ikään arviointimalli tukee niin sanottuja vesiputousmallilla toteutettavia järjestelmähankintoja. Oikeushallinnossa ja julkisessa hallinnossa yleensä ovat vahvasti yleistyneet ja osin tulleet jo pääsäännöksi ketterillä ohjelmistokehitysmenetelmillä tehtävät tietojärjestelmähankinnat ja -toteutusprojektit. Moderniin ohjelmistokehitysmalliin ei sovellu malli, jossa ennalta tehdään kohteen tarkka suunnittelu- ja määrittelytyö.

Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan nyt esitettävässä arviointimallissa tulisi alkuvaiheessa nimenomaan keskittyä niin sanottuun strategisen tason toiminnan muutoksen arviointiin sekä muutoksen tavoitteisiin ja tuottavuusvaikutuksiin. Tämän jälkeen voitaisiin kehittää portaittain toiminnan muutoshankkeen elinkaarta ohjaavia tarkastuspisteitä, joissa keskityttäisiin vahvemmin toiminnan muutoksen toteutusvaiheeseen sekä taloudellisten vaikutusten arviointiin ja seurantaan (esim. kustannukset, aikataulu, laajuus). Oikeusrekisterikeskuksen arvion mukaan portaittainen arviointi-/lausuntoprosessi olisi toimivin tapa toteuttaa lausuntomenettely ja se lisäisi lausuntoprosessin vaikuttavuutta (vrt. esim. hankesalkun hallinta). Jos esimerkiksi rahoituksen saaminen on sidottu arviointiprosessiin, voisi asteittainen arviointimalli tukea paremmin kehityshankkeiden tuottavaa etenemistä ja seurantaa.

Raatikainen Ritva-Liisa
Oikeusrekisterikeskus

Huhta Iivari
Oikeusrekisterikeskus